

Een gebouw voor rijksambtenaren

*Rapportage van de studie naar de ontwikkeling van
specificaties voor de ruimtelijke inrichting van
rijkskantoren: een basismix*

Evi De Bruyne en Anca Gosselink

Center for People and Buildings

juni 2011

colofon

Deze rapportage is opgesteld door:

Evi De Bruyne

Anca Gosselink

Wim Pullen

Volgende experts van de rijksoverheid werden bij dit onderzoek betrokken:

Louise van Bezouw

Lia van Doornik

Frits van Erpers Roijaards

Lennart Kerpel

Charles van Marrelo

Robert Mollerus

Rob Pols

Paul van der Vlis

Maurits Voncken

André Westerhuis

CENTER FOR PEOPLE AND BUILDINGS

© Stichting Kenniscentrum Center for People and Buildings

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

De stichting Kenniscentrum Center for People and Buildings is in 2001 opgericht met steun van de 'founding partners' Rijksgebouwendienst, TU Delft en de ABNAMro. Anno 2011 zijn de TU Delft, de Belastingdienst, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en het Ministerie van Defensie belangrijke partners van het CFPB.

Kluyverweg 6

2629 HT Delft

T: +31 (0) 15 278 1271

E: info@cfpb.nl

W: www.cfpb.nl

Samenvatting

Deze rapportage “Een gebouw voor rijksambtenaren, rapportage van de studie naar de ontwikkeling van specificaties voor de ruimtelijke inrichting van rijkskantoren: een basismix” geeft de resultaten weer van het onderzoek naar een basiswerkplekkenmix voor de rijksoverheid. Op een beknopte manier wordt het onderzoek, de uitvoering en elementen ervan en de uiteindelijke resultaten beschreven.

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (DGOBR) werkt aan normstellingen voor de werkplekken van het rijk. Het ontwikkelen van een basismix - een in een bepaalde verhouding voorkomende mix van plekken om werk op kantoor te kunnen doen - is een belangrijk element. Dit onderzoek is erop gericht deze mix te bepalen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de actuele inzichten uit het programma Fysieke Werkomgeving Rijk (FWR). De projectgerichte aanleiding is de voorgenomen renovatie van het gebouw Rijnstraat 8 te Den Haag. Van dit gebouw wordt voorzien dat het een algemeen Rijkskantoor zal worden zoals bedoeld in FWR.

Voor het berekenen van de basismix is uitgegaan van 1000 fte in het basisgebruikersprofiel en een selectie van werkplekken uit alle mogelijke soorten werkplekken. De uitkomst op basis van deze uitgangspunten wordt in hoofdstuk 2 beschreven in concrete getallen (oppervlakten, aantallen ruimten en aantallen plekken) alsook in verhoudingsgetallen tussen de verschillende berekende elementen en lijkt voldoende solide, ook bij veranderingen van aantal fte in het basisgebruikersprofiel. Een aantal van de gekozen selectie werkplekken is multifunctioneel bruikbaar waardoor de basismix in praktijk ook flexibiliteit biedt als er kleine verschuivingen in soorten activiteiten plaatsvindt (meer overleg i.p.v. bureauwerk of meer bureauwerk waarbij medewerkers niet gestoord willen worden i.p.v. algemeen bureauwerk of andersom).

Tevens werd de invloed van een ander aantal fte op de plekkenmix nagegaan. Bij minder fte is er verhoudingsgewijs iets meer open ruimte nodig en minder gesloten ruimten. De percentuele verhoudingen van basiswerkplekken en ontmoetingswerkplekken in de open, half open en gesloten ruimten veranderen ook iets als de aantallen fte kleiner worden. De verschillen zijn echter zo klein (minder dan 1%) dat de gepresenteerde basismix bij 1000 fte voldoende solide lijkt om te hanteren als uitgangspunt.

Het derde hoofdstuk beschrijft meer gedetailleerd welke elementen als uitgangspunten en input genomen zijn voor de berekeningen. De berekeningen zijn uitgevoerd met het PACT rekenmodel, op basis van een basisactiviteitenprofiel, een bepaalde selectie van plekken en organisatiegegevens. In deze keuzen werd de case Rijnstraat als een referentie gebruikt.

Voordat de definitieve basismix werd berekend, zijn een aantal scenario's berekend. Als eerste is gekeken naar mogelijke verschillen bij een andere functionaliteit van de plekken. Daarnaast is ook gekeken naar de effecten van andere uitgangspunten zoals het invoeren van thuiswerk en andere gebruikersprofielen.

Uit het onderzoek kunnen we concluderen dat het PACT-model helpt bij het inzichtelijk maken van effecten van verandering van uitgangspunten voor de ruimtebehoefte. Als het basisgebruikersprofiel wordt gehanteerd, is er weinig effect bij een verschillend aantal fte. Als gebruikersprofielen sterk veranderen, komen andere soorten ruimtebehoeften naar voren: als het gebruikersprofiel veel meer overleg in zich heeft, zijn meer ontmoetingswerkplekken en overlegplekken nodig dan basiswerkplekken. De verschuiving in typen werkplekken heeft niet veel effect op het aantal benodigde m² fno.

Het invoeren van 1 dag thuiswerk heeft als effect dat het aantal benodigde m² fno daalt en de verhouding basiswerkplekken en ontmoetings- en overlegwerkplekken wijzigt. Er is meer ruimte nodig voor ontmoeten en overleggen en minder voor ruimte voor de verschillende soorten bureauwerk. Daarnaast zijn ook beschouwingen gehouden over een verandering in de functionaliteit van plekken. De activiteitengeschiktheid van plekken aanpassen zodat de gefaciliteerde plekken voor meer activiteiten geschikt zijn. Door een grotere geschiktheid van de plekken door te voeren kan bijvoorbeeld een marge bieden, als het activiteitenpatroon afwijkt van het basisactiviteitenprofiel. De berekende scenario's geven inzicht in de effecten van wisselende uitgangspunten en de robuustheid van de berekende plekkenmix.

In het laatste hoofdstuk staat een overzicht van de in dit onderzoek gehanteerde begripsdefinities.